

λόγου μέρος σημαίνει καθ' έαυτό καὶ καθό ἐστι μέρος τοῦ λόγου· τὸ δὲ τοῦ συνθέτου ὀνόματος μέρος οὐ σημαίνει καθ' έαυτό, καθό ἐστι τούτου τοῦ ὀνόματος μέρος· ἐν γὰρ τῷ κάλλιππος τὸ ἴππος, εἰ καὶ δοκεῖ f. 158^τ σημαίνειν καθ' αὐτό, ἀλλ' οὐδὲν σημαίνει καθό ἐστι μέρος τοῦ ὀνόματος τούτου τοῦ κάλλιππος.*

Εἴτα ἔξελαύνει τινὰ πλάνην, ὁ δοκεῖ καὶ ἔξηγητικὸν εἶναι τοῦ μέρους τοῦ ὄρισμοῦ ἐκείνου τοῦ κακτὰ συνθήκην, εἰ ἐστι προσκείμενον ἀληθῶς ἐν τῷ γράμματι. "Ἐλεγον γάρ τινες, δτι τὰ μέρη τοῦ λόγου καὶ ὁ λόγος εἰσὶ σημαντικὰ φύσει, ἀλλ' οὐ θέσει, καὶ ἐχρώντο τοιούτῳ λόγῳ. Τῆς 10 φυσικῆς δυνάμεως δεῖ εἶναι καὶ τὰ ὄργανα φυσικὰ διὰ τὸ τὴν φύσιν μὴ ἐλλείπειν ἐν τοῖς ἀναγκαῖοις· ή δὲ ἐρμηνευτικὴ δύναμις ἐστι φυσικὴ τοῦ ἀνθρώπου· καὶ τὰ ὄργανα ἅρα ταύτης εἰσὶ φυσικά· ὄργανον δὲ ταύτης ὁ λόγος ἐστιν, ἐπειδὴ διὰ τοῦ λόγου η ἐρμηνευτικὴ δύναμις ἐρμηνεύει τὴν τοῦ νοῦ σύλλογψιν· τοῦτο γάρ φαμέν ὄργανον, διὸ οὐ τὸ ἐνεργοῦν 15 ἐνεργεῖ· ὁ λόγος ἅρα ἐστι τι φυσικόν, οὐκ ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης συνθήκης εἰτούν ὄντος σημαίνον, ἀλλὰ φυσικῶς· καὶ οὕτως ὁ λόγος εἰς Πλάτωνα ἀναφέρεται ἐν τῷ Κρατύλῳ καὶ ἐν τῷ Τιμαίῳ. Τούτῳ τοίνυν τῷ λόγῳ ἀπαντῶν ὁ Φιλόσοφος, φησὶν δτι πᾶς λόγος ἐστι σημαντικός, οὐχ ὡς ὄργανον φυσικὸν ὅπλον ὅπλον τῆς δυνάμεως· τὰ γάρ ὄργανα τῆς 20 ἐρμηνευτικῆς δυνάμεως ὁ πνεύμων ἐστι καὶ ὁ γαργαρεών, οἷς εἰδεποιεῖται η φωνή, καὶ η γλῶττα καὶ οἱ δόξντες καὶ τὰ χεῖλη, οἷς οἱ ἐγγράμματας καὶ ἔναρθροι ψόφοι διακρίνονται· οἱ δὲ λόγοι καὶ τὰ τούτου μέρη εἰσὶν ὥσπερ ἀποτέλεσμα τῆς δυνάμεως διὰ τῶν προαιρημένων ὄργάνων, ὥσπερ καὶ η κινητικὴ δύναμις γρήται τοῖς φυσικοῖς ὄργάνοις, τοῖς βραχίονις δηλονταί καὶ ταῖς χερσὶν, πρὸς τὸ ποιεῖν τὰ τεχνητὰ ἔργα· διὸν ὁ λόγος καὶ τὰ μέρη, αὐτοῦ οὐκ εἰσὶ πράγματα φυσικά, ἀλλὰ τεχνικά τινα ἀπο-

* A la marge inférieure du f. 158^τ de A se lit cette note, qu'omettent BC: Σημείωσον ὅτι καλῶς προσέθηκε τῷ ὄρισμῷ τοῦ λόγου τὸ τὸ τῶν μερῶν αὐτοῦ σημαίνειν κεχωρισμένον ὥσπερ εἰδικὴν τιτα διαφορὰν αὐτοῦ πρὸς τοῦτον καὶ τὸ φῆμα· ίδοι γὰρ τὸ ὄντοι, καὶ ἀπλοῖς εἶποις καὶ σύνθετοι, ηγούν η τὸ μῆν, η τὸ ἐπακτροκέλητος, ὅλον μὲν σημαίνει οὐ τὸ ποτε βούλεται σημαίνειν ἐκάτερον· ἀποκοπέτων δὲ τῶν μερῶν αὐτοῦ, οὔτε τὸ ὄλον σημαίνει λοιπόν, οὔτε τὰ μέρη σημαίνουσιν ὅπερ ἐν τῷ ὄλῳ ἐσήμαινον· οὐδὲ γὰρ τὸ ὑπερσημαίνει τι ἐν τῷ μῆν· "Η βέλτιον εἰπεῖν· οὐ μὲν τοῖς ἀπλοῖς ὄντοις τὰ μέρη, οὐ διτοις ἐν αὐτοῖς, οὐδὲν σημαίνει· οὐ δὲ τοῖς συνθέτοις σημαίνουσι μὲν οὐ εἰσιν ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ γωρίς οὐ σημαίνουσιν τοῦτο ἐκεῖνο, ἀλλ' ἐτερόν τι· τὸ δὲ μέρη τοῦ λόγου καὶ ἐν αὐτῷ καὶ ἔξω αὐτοῦ ταῦτον τι σημαίνουσιν.

τελέσματα, καὶ διὰ τοῦτο ἐπάγει, ὅτι ὁ λόγος σημαίνει κατὰ συνθήκην, τούτους κατὰ διάθεσιν τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου καὶ τῆς θελήσεως, ὥσπερ καὶ τὰ λοιπὰ τεχνητὰ λέγονται γίνεσθαι ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως καὶ τοῦ λόγου.

Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι τὸ δργανον τὸ μὲν ἔστιν δργανον μόνον, ὥσπερ ὁ ὄφθαλμὸς λέγεται εἶναι δργανον τῆς ἀπτικῆς δυνάμεως· τὸ δέ ἔστιν δργανον ὡς σημεῖον, ὃν τρόπον ὁ λόγος ὁ φωνητικός ἔστιν δργανον τοῦ νοητοῦ λόγου ὡς σημεῖον· οὐ γάρ ἀργεῖται ὁ Φιλόσοφος | παντάπατον f. 159 εἶναι δργανον τὸν λόγον, ἀλλὰ δργανον φυσικόν, ὡς ὁ Πλάτων ἔλεγεν· τὸ δέ ἔστιν δργανον καὶ ἀποτέλεσμα τὸ αὐτό, ὥσπερ τὰ τεχνητὰ εἰς τούτον τὸν ἀποτελέσματα τοῦ λογικοῦ τῆς ψυχῆς διὰ τῆς κινητικῆς δυνάμεως καὶ δργανα τὰ αὐτά, τοῖς χρήται πρὸς ἀλλὰ ἀποτελέσματα. Καὶ τούτῳ ἔτι τῷ τρόπῳ δύναται ὁ λόγος εἶναι δργανον σὺ τῆς ἑρμηνευτικῆς δυνάμεως ἀλλὰ τοῦ νοητικοῦ λόγου· τῆς γάρ ἑρμηνευτικῆς δυνάμεως εἰρηται, ὅτι ἔστιν ἀποτέλεσμα μόνον, φαίνεται ὡς δργάνῳ ὁ λόγος ὁ κινῶν τὴν τούτην αὐτὴν δύναμιν, καίτοι γε καὶ ἀποτελέσματα ὅνται κύριον διὰ τῆς τοιαύτης δυνάμεως.

*Ἐπεὶ ὁ λόγος τριχῶς θεωρεῖσθαι: δύναται· τῇ δισον πρὸς τὸν χρώμενον αὐτῷ καὶ ἐπιτιθένται πρὸς τὸ σημαίνειν, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ πᾶς λόγος σημαίνει κατὰ συνθήκην· τῇ δισον πρὸς τὴν φωνὴν αὐτοῦ τοῦ λόγου, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τοιτέστιν δισον πρὸς τὴν ἐπιτιθέσθητα τῆς φωνῆς, σύτε κατὰ συνθήκην σημαίνει, σύτε φυσικῶς, ἀλλ᾽ ἀδιαφόρως ἔχει πρὸς ἕκάτερον· τῇ δισον πρὸς τὴν σημασίαν αὐτοῦ, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ πᾶς λόγος σημαίνει φυσικῶς, διότι, μετὰ τὸ ἐπιτεθεῖσθαι πρὸς τὸ σημαίνειν, ἀεὶ καὶ ἀπὸ φύσεως σημαίνει ἐκεῖνο, τῇ διότι τῇ τοῦ πράγματος φύσει καὶ ἴδιότητι τοῦ ἀκόλουθον ἔσχε τὴν σημασίαν.

*Ιστέον δὲ καὶ ὅτι ὁ Ἀσπάσιος φέρεται κατὰ τοῦ δργμοῦ τοῦ λόγου, λέγων ὅτι οὐ πᾶσι τοῖς μέρεσιν τῇ εἰδεσι τοῦ λόγου ἀρμένει· εἰσὶ γάρ τινες λόγοι σύνθετοι, ὡν τὰ μέρη σημαίνουσί τι, ὡς ἔχει αὐτη τῇ κατάφασι· εἰ δὲ λιλος ὑπὲρ γῆν ἔστιν, γῆμέρα ἔστιν. Πρὸς τοῦτο τοίνυν ἀπει-
χίνεται ὁ Ἀλέξανδρος, διότι ἐπειδὴ ἐν παντὶ γένει εὑρίσκεται τὸ πρότερον καὶ ὑστερον, καὶ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, δεῖ δριζεσθαι τὸ πρότερον καὶ τὸ ἐνεργείᾳ, διότι αὐτῶν δὲ καὶ τὸ ὑστερον καὶ τὸ δυνάμει, καὶ διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ἐν τῷ γένει τοῦ λόγου πρῶτον ἔστιν διπλοῦς λόγος, δριζεται καὶ πρῶτον ὁ Ἀριστοτέλης τὸν ἀπλοῦν λόγον, διότι αὐτοῦ δὲ καὶ τὸν ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ γιγνόμενον δριζεσθαι δοκεῖ. *Η δεῖ λέγειν, διότι πάντα λόγοι ἔντασθαι ὁ Ἀριστοτέλης δριζεται ἀπὸ τοῦ κοινῶς ἐνυπάρχοντος παντὸς λόγῳ καὶ ἀπλῷ

10-17 τὸ δέ — δυνάμεως en marge A
ὁ λόγος B

22 σημαίνει om B

23 ἀπασ-

καὶ συνθέτω, οἷον τοῦ τὰ μέρη σημαίνειν αὐτοῦ κατὰ τρόπον λέξεως καὶ σὺ κατὰ τρόπον ἀποφάνσεως καὶ καταφάσεως, ἐπει τὸ ἔχειν μέρη σημαίνοντα κατὰ τρόπον ἀποφάσεως ἀρμόττει μόνῳ τῷ συνθέτῳ λόγῳ. "Οὐτεν
 ἐκ τοῦ ὄρισμος τοῦ λόγου ἐστὶ τὸ σημαίνειν αὐτοῦ τὰ μέρη κατὰ τρόπον
 λέξεως, οὐ τὸ σημαίνειν κατὰ τρόπον ἀποφάσεως καὶ καταφάσεως· τοῦτο
 γάρ ἐστιν εἰδικὴ διαφορὰ τοῦ συνθέτου πρὸς τὸν ἀπλόον· ἀλλὰ κοινῶς
 ὑπάρχει παντὶ λόγῳ γενικῶς λαμβανομένῳ τὸ τὰ μέρη αὐτοῦ σημαίνειν
 κατὰ τρόπον λέξεως, καθότι διαφέρει τῶν μερῶν αὐτοῦ, | τοῦ ὄντος
 διγλωνότι καὶ τοῦ ῥήματος.

10

Περὶ ἀποφάνσεως. Ἀποφαντικὸν δέ.

Διοριζόμενος δὲ Φιλόσοφος περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ἀποφάνσεως, ἐνταῦθα
 ἀρχεταῖς διορίσασθαι περὶ αὐτῆς τῆς ἀποφάνσεως, καὶ διαρεῖται εἰς δύο
 μέρη· πρῶτον, διορίζεται περὶ αὐτῆς ἀπολελυμένως· δεύτερον, περὶ τῆς
 διαφορᾶς τῶν ἀποφάνσεων, αἵτινες προῖται κατ' ἐκεῖνα ἢ προστίθενται
 τῇ ἀπλῇ ἀποφάνσει, ἐν τῷ· „Ἐπει δὲ ἐστι τι κατὰ τινος,“ καὶ
 τοῦτο ἐστιν ἡ ἀρχὴ τοῦ τρίτου τμήματος. Τὸ πρῶτον αὕτης διαρεῖται εἰς
 τρία· πρῶτον μὲν γάρ ὄριζεται τὴν ἀπόφανσιν· δεύτερον, διαιρεῖ ἐν τῷ·
 „Ἐστι δὲ εἴς πρῶτος λόγος· τρίτον, περὶ τῆς ἀντιφάσεως διορίζεται
 καὶ τῶν μερῶν αὐτῆς ἐν τῷ· Ἐπει δὲ ἐστι καὶ τὸ ὑπάρχον ἀπο-
 φάνσεως·

Περὶ τῶν πρώτων τρία ποιεῖ· πρῶτον, τίθησι τὸν ὄρισμὸν τῆς ἀποφάν-
 σεως· δεύτερον, λέγει δὲ διὰ τούτου τοῦ ὄρισμοῦ γωρίζεται ἡ ἀπόφανσις
 τῶν ἀλλών εἰδῶν τοῦ λόγου· τρίτον, καὶ προστίθησιν δὲ περὶ ταύτης
 μόνης τῆς ἀποφάνσεως πρόκειται αὐτῷ πραγματεύσασθαι.

Δεῖ τοίνυν εἰδέναι, διτὸς ὁ λόγος, εἰ καὶ μὴ ἐστιν ὅργανον φυσικής
 τινος δυνάμεως φυσικῶς ἐνεργούσῃ, ἐστὶ μέντοι τοῦ νοητοῦ λόγου ὅργανον,
 ὃς προείργεται· πᾶν δὲ ὅργανον ὄριζεται ἐκ τοῦ ἴδιου τέλους, ὃς διαν
 λέγωμεν τὴν γραφήν ἣ τὸν αὐλακὸν εἶναι τῶν στοιχείων ἐν τῷ γάρτῃ
 διὰ μέλανος ἐντριμαντικόν. Ἡ δὲ γρήγορος ἢ τὸ τέλος τοῦ λόγου καὶ πάσης
 σημαντικῆς φωνῆς ἐστι τὸ σημαίνειν τὴν σύλλαγθήν τοῦ νοῦ, ὃς προείργεται.
 Ἐνέργεια δὲ τοῦ νοῦ εἰσὶ τρεῖς, ὃς προείργεται· ὅν ἐν τῇ μὲν καὶ πρώτῃ
 οὐχ εὑρίσκεται ἢ ἀλγήθεια καὶ τὸ ψεῦδος, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ εὑρίσκεται, ἢ
 διουλεύει ὁ ἀποφαντικὸς λόγος· καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀποφαντικὸν λόγον
 ὄριζεται τῇ σηματίᾳ τοῦ ἀλγήθεος καὶ τοῦ ψεύδους, λέγων δὲ οὐ πᾶς
 λόγος ἐστιν ἀποφαντικός, ἀλλὰ μόνον ἐν φύσει ἀλγήθεοις ἢ ψεύδεσθαι
 ἐστιν. "Οὐτεν δεῖ θεωρεῖν, διτὸς ὁ Φιλόσοφος ὑραγύντας καὶ στεγνώτας
 διαρεῖ τὸν λόγον καὶ ἀριθμεῖ τὰ μέρη, καὶ τὸν ὄρισμὸν τῆς ἀποφάνσεως·

τίθησιν· διαίρετι μὲν γὰρ τὸν λόγον λέγων· „Οὐ πᾶς λόγος ἀποφαντικός“· ὅρεται· δὲ λέγων· „Ἄλλ' ἐνῷ τὸ ἀληθεύειν η̄ ψεύδεσθαι· ύπαρχει·“ ⁵ Εστι· δὲ ἐν τῷ λόγῳ ἡ ἀληθεύειν καὶ τὸ ψεῦδος ὡς ἐν σημείῳ, ἐν δὲ τῷ νῷ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ, καὶ ἐν τῷ πράγματι ὡς | ἐν f. 180 αἰτίᾳ, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται.

“Οτι· δὲ ὁ ὄρισμὸς οὗτος τῆς ἀποφαντικεως ἀληθεύειν ὄρισμός, δῆλον· διακρίνεται· γάρ η̄ ἀπόφανται τῶν ἀλλων εἰδῶν τοῦ λόγου διὰ τούτου τοῦ ὄρισμοῦ, οἱ δεῖξυσιν ἐπει τοῦ φύκειαν λόγου· τὰ δὲ ἄλλα διὰ συντομίαν παρήγαν.

Ιστέον γάρ τοι· τέλος εἶδη τοῦ λόγου εἰσίν· ὄριστικός, εὔκτικός, ¹⁰ προστακτικός, ἐφαγματικός καὶ αλητικός. Κυρίως δὲ αλητικὸς λόγος λέγεται· οὐκ ἔνῳ τῷ προφέρεται· μόνον τὸ ὄνομα τῆς αλητικῆς πεώσεως, οἷον τό· Ὡ Γεώργιος, ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ τῆς αλητικῆς λόγου προκαλεῖται· οὐδὲ τοῦ ἀκούσοντος καὶ διεγείρεται πρὸς τὸ πρόσεναι, αλητικὸς λόγος ἐστὶ αυτίως ἐν τῷ πολλὰ συνάπτονται, οἷον· Ὡ φίλων ἀριστεί Γεώργιος. ¹⁵ Ἀλλ' οὐδὲ αλητικὸς λόγος ἐστὶ αυτίως τό· Ὡ Γεώργιος, ἐλθέ· οὕτως γάρ μαλλόν ἐστι· σύνθετος ἐκ προστακτικοῦ καὶ αλητικοῦ. Άπο τούτων τοίνυν τῶν λόγων μόνος ὁ ἀποφαντικός ἐστιν ἐνῷ τὸ ἀληθεύειν καὶ ψεύδεσθαι ἐστιν· οὗτος γάρ μόνος φανεροὶ τελείως τὴν αρίστην τοῦ λόγου, ἐν η̄ τὸ ἀληθεύειν η̄ τὸ ψεῦδος ἐστιν, καὶ οὗτος ποιεῖ τελείαν αἰσθησιν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀκούσοντος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ νοῦς οὐ μόνον συλλαμβάνει· ἐν ἔκυτῷ τὴν ἀληθεύειν τοῦ πράγματος, ἀλλὰ πέφυκε καὶ τὴν ἐν αὐτῷ γιγνόμενην σύλληψιν πρὸς ἄλλον ἀπευθύνειν καὶ τάττειν νοῦν, συλλαμβάνει· δὲ οὐ μόνον κατὰ τὰς γνωστικὰς δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ τινας ἀλλας συλληψιας συλλαμβάνει· κατὰ τὰς ὀρεκτικὰς δυνάμεις, καὶ ταύτας τὰς συλληψιας ²⁰ ἀπευθύνει· καὶ τάττει πρὸς ἄλλον νοῦν ὡς διὰ σημείου τε καὶ ὄργανου τοῦ προφορικοῦ λόγου, ἔδει ἀναγνωρίσει, ὥσπερ διὰ τοῦ ἀποφαντικοῦ λόγου φανεροὶ καὶ τάττει πρὸς ἄλλον νοῦν τὴν σύλληψιν ἐκείνην τὴν γνωστικήν. ἐν η̄ η̄ ἀληθεύειν καὶ τὸ ψεῦδος ἐστιν, οὕτω καὶ δι' ἑτέρων τινῶν λόγων ἀπευθύνειν καὶ τάττειν τὴν σύλληψιν ἐκείνην, τοιας συλλαμβάνεται· ἐν αὐτῷ κατὰ τὰς ὀρεκτικὰς δυνάμεις αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο γοῦν τάττονται· τὰ λοιπὰ εἶδη τοῦ λόγου, οὐ μὲν αλητικὸς προπαραπευμένων ὥστε προσέχειν τῷ νῷ τὸν ακλούμενον, οὐ δὲ ἐρωτηματικὸς ὥστε ἀκοῦσαι· τῆς φωνῆς, τὰ δὲ λοιπὰ εἶδη τοῦ λόγου διὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀποπλήρωσιν η̄ ἔκβασιν τοῦ λόγου. Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ὑποδεεστέρους τέτακται· ὁ προστακτικός ²⁵ λόγος, πρὸς δὲ τοὺς ὑπερέχοντας ὁ παραλητικὸς εἴτουν εὔκτικός, οὐδὲ οὐδὲ δὴ λόγους καὶ εἰ τι ἄλλο εἶδός ἐστι λόγου ἀνάγεται, οἷον ὑπὸ τὸν εὔκτικὸν ὁ ἀρχιτικός, καὶ ὑπὸ τὸν ἐρωτηματικὸν ὁ ἀποφρητικός καὶ ὁ ὑποθετικός, καὶ εἰ τι τοιοῦτον.

¹³ τοῦ αλητικοῦ BC

f. 160° Ἐπει τὸ δὲ καὶ περὶ τῶν γνωστικῶν | καὶ ὀρεκτικῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων ἐμνήσθημεν, εἰδένεις δεῖ, δτο τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων αἱ μέν εἰσι γνωστικαί, καὶ αὕταί εἰσι πέντε· νοῦς, διάνοια, δόξα, φαντασία καὶ αἴσθησίς· αἱ δὲ ὀρεκτικαί, αἱ καὶ θυτικαί λεγόμενα, καὶ αὕταί εἰσι τέσσαρες· βούλησίς, προαίρεσίς, θυμὸς καὶ ἐπιθυμία. Ἄλλ' ἡ περὶ τούτων θεωρία τῷ περὶ ψυχῆς σκεπτομένῳ ἀρμόττει· θεον καὶ γῆμεῖς οὐκ ἀκριβολογούμενοι περὶ τούτων, ἀλλὰ ταῖς τῶν πολλῶν ἐπόμενοι δόξαις λέγομεν.

Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι.

Ορισάμενος τὸν λόγον καὶ ἐπιγγονούμενος τὸ μέρη, τοῦ ὄρισμοῦ καὶ διελόμενος τὸν λόγον εἴς τε τὸν ἀποφαντικὸν καὶ τὸ λογικὸν εἴδη, καὶ ὄρισμενος αὐθίς τὸν ἀποφαντικόν, γάν φησι τὰ μὲν ἄλλα τέσσαρα εἴδη τοῦ λόγου γάν εἶναι περιτταῖς· ἀρμόττειν γάρ ταῦτα ἥγτορικῇ μᾶλλον καὶ ποιητικῇ· τὸν δὲ ἀποφαντικὸν μόνον τῆς παρούσης εἶναι θεωρίας, οὗτος αἰτία ἐστὶν. Οτι τὴν θεωρίαν τούτου τοῦ βιβλίου τάττεται πρὸς τὴν ἀποθεωτικὴν ἐπιστήμην, τοι τέλος ἐστὶν τὴν γνῶσις τοῦ ἀληθινοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἀποθεωτικὸς οὐ γράπτει πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ εἰ μή, τοῖς ἀποφαντικοῖς λόγοις, τοῖς σημαίνουσας τὰ πράγματα καθὸ γάρ τῶν πραγμάτων ἀλίθεια ἐστίν εἰν τῇ ψυχῇ. Ἄλλ' οἱ ἥγτορικοὶ καὶ ποιητικοὶ ἐνάγουσι πρὸς τὸ συγκατατιθεσθαι τοῖς αὐτῶν βούλημασιν οὐ μόνον διὰ τῶν ἴδιων τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν διαθέσεων τοῦ ἀκούοντος. Οθεν οἱ ἥγτορες, ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κινεῖν τὸν ἀκροατήν, ἐπιγειροῦσιν ἐν τῷ προκαλεῖσθαι αὐτὸν πρὸς τοὺς πάθη, ως ἐν τῇ τοῦ Φιλοσόφου ἥγτορικῇ λέγεται, καὶ διὰ τοῦτο γάρ θεωρία τῶν τοιωτῶν εἰδῶν τοῦ λόγου ἀνήκει τῇ ἐπιστήμῃ ἐκείνῃ, τοι τοι σκοπεῖ τὴν πρὸς τὸν ἀκούοντα τάξιν· πίπτουσι μέντοι ἐν τῇ θεωρίᾳ τοῦ ἥγτορικοῦ καὶ ποιητικοῦ τὰ τοιαῦτα εἴδη, τοῦ λόγου καὶ τῷ λόγῳ τῆς σημασίας αὐτῶν καὶ τῆς προσηκούσης συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν καὶ ἄλλοις τοιεσσι τρόποις· διπλὸν δὲ τὴν ποιητικὴν καὶ τὴν γραμματικὴν περιλαμβάνει οἱ Φιλόσοφος ως ὑπουργούσαν· ἐκείνῃ.

Leçon V.

Ἐστι τὸ δὲ εἰς.

f. 161 Ορισάμενος τὴν ἀπόφανσιν, ἐνταῦθα διαιρεῖ αὐτόν, καὶ περὶ τοῦτο δύο ποιεῖ· πρῶτον μὲν γάρ τίθησι μίαν διάρεσιν· δεύτερον, τίθησιν ἔτεραν διαιρεσιν, λέγων δτο γάρ ἀπόφανσις διαιρεῖται εἰς κατάφασιν καὶ ἀπόφανσιν, καὶ ἐκατέρα | τούτων γάρ μία ἐστὶν ἀπλῶς, τῇ συνδέσμῳ μία.

Ταύτας ἐὰν καὶ ἀμφοτέρας τὰς διαρέσεις συντομίᾳ χρώμενος ὅμοιος τίθησι καὶ ἀδιακρίτως, ἀλλὰ δεῖ μᾶλλον διακρίνοντας λέγειν, διτὸς οὐ πόλεμος οὐτε μία ἀπλῶς, ηγετική συνδέσμῳ μία· καὶ ηγετική ἀπλῶς μία η καταφατική, ἔστιν, ηγετική ἀποφατική.

Ἐν τῷ μέρει τοίνυν τούτῳ οὕτω προσχωρεῖ· πρῶτον, τίθησι τὴν διπλήν διαιρέσιν· δεύτερον, φανεροῖς αὐτῆις ἔξιγγούμενός τοινας λέξεις. Καὶ περὶ τὸ δεύτερον αὗθις οὕτω προσχωρεῖ· τρίτον, ἔξιγγειτα· τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς διαιρέσεως, διτὸς ηγετικής ἀπλῶς ἔστι μία, ηγετικής συνδέσμῳ μία· προλαμβάνει δέ τινα ἀναγκαῖα πρᾶξα τὴν τοικύτην ἔξιγγησιν ἐν τῷ· Ἀνάγκη, δὲ πάντα· δεύτερον, συμπεραίνει· τὴν διαρέσιν ἐπαναλαμβάνων ἐν τῷ·¹⁰ „Ἐστι· δὲ εἰς λόγος ἀποφαντικός“· τρίτον, ἀποκλείει· τῇς ἑνότητος τοῦ λόγου τὸ διγράμμικον τὸ βῆμα ἐν τῷ· „Τὸ μὲν οὖν ὄνομα“· τέταρτον, ἔξιγγειτα· τὰ μέρη τῇς διαρέσεως, δινομάδῶν ταῦτα καὶ ὁριζόμενος· πέμπτον, ἔξιγγειτα· τὸ μέρος ἐκεῖνο τῇς διαρέσεως, τὸ κατάφασις, εἶτα ἀπόφασις.¹⁵

Εἰδεικῶς διπλῶσιν γίμνειν τοῦτο τὸ μέρος προστίκει· θεωρεῖν πρῶτον μὲν διτὸς, ώρα εἰρηταί, δύο τίθησι διαρέσεις τῇς ἀποφαντικής, ὡν ηγετικής μέν ἔστιν, διτὸς τῶν διποφάνσεων ηγετικής μέν ἔστιν ἀπλῶς μία, ηγετικής δινομάδων μία, ωσπερ καὶ τὸ διτὸς μέν ἔστιν ἐν ἀπλῶς, ωσπερ τὸ ἀδιαρέτον καὶ τὸ λόγιψιν καὶ τὸ συνεχές· τὸ δέ ἔστιν ἐν συνδέσμῳ, ηγετικής μέν ἔστιν, ηγετικής τάξεις. Επειδὴ τοίνυν ηγετικής τοῦ λόγου γραμματικής τῇς ἑνότητος τοῦ πράγματος, ἀνάγκη ωσπερ τὸ διτὸς ἐν τοῖς οὖσι διγράμμιοι εὑρίσκεται, οὕτω καὶ τὴν ἑνότητα τῇς ἀποφαντικής διπλήν εἶναι.. Η δὲ δευτέρα διαρέσις εἴτουν ὑποδιαίρεσις ἔστιν διτὸς, εἰς ἔστιν ηγετικής μία, ηγετικής καταφατικής, ἔστιν, ηγετικής ἀποφατικής. Καὶ ηγετικής ἀποφαντικής προτέρα ἔστι τῇς ἀποφατικής τριπλῶ λόγῳ·²⁰ καθ' αὐτὴν δηλογότι, καθό ἔστι φωνή, καὶ τῇ πρὸς τὸν νοῦν παραθέσεις καθό ἔστι σημεῖον αὐτοῦ, καὶ τῇ πρὸς τὸ πράγμα παραθέσει, οἷς σημεῖον ἔστιν αὗθις δι νοῦς εἴτουν τὸ νόημα. Εκ μὲν οὖν τοῦ μέρους τῇς φωνῆς ηγετικής κατάφασις ἔστι προτέρα, διότι ἔστιν ἀπλουστέρα· ηγετικής ἀποφαντικής προστίθησι· τῇ παταφάσεις τὸ ἀρνητικὸν μέρος· ἐκ δὲ τοῦ μέρους τοῦ νοήματος, ηγετικής κατάφασις, διότι ηγετικής σημαίνει σύνθεσιν τοῦ νοήματος, ηγετικής διπλῶσις, | διαρέσις· ηγετικής φυσικῶς ὑστέρα ἔστι τῇς συνθέσεως· f. 161 ·²⁵ οὐ γάρ ἔστιν ηγετικής εἰς μή τῶν συνθέτων, ωσπερ οὐδὲ η φθορά, εἰς μή τῶν γεγενημένων· ἐκ δὲ τοῦ μέρους τοῦ πράγματος, διότι ηγετικής σημαίνει τὸ εἶναι, ηγετικής ἀποφαντικής τὸ μή εἶναι, ωσπερ ηγετικής φυσικῶς· ηγετικής προτέρα τῇς στερήσεως. Λέγει τοίνυν, διτὸς εἰς πρῶτος λόγος ἀποφαντικός ἔστιν ηγετικής, τουτέστιν ηγετικής ἀποφαντικής ἀποφαντικής· εἰτα ηγετικής, τουτέστιν ηγετικής ἀποφαντικής· εἰτα δὲ εἶπε διὰ τὸ τὴν ἀποφασιν ὑστέραν εἶναι, ως εἰρηται.

12 Τὸ αντί μὲν οὐτις Β 19 τῷ λόγῳ Β

Ἄντιδιαρεῖ δὲ τῇ ἀπλῶς μιᾶς τὴν συνδέσμῳ μίαν, λέγων ὅτι εἰσὶν
ἄλλοι ἀποφαντικοὶ λόγοι καὶ ἄλλαι ἀποφάνσεις συνδέσμῳ τὴν ἐνότητα
ἔχουσαι οὐχ ἀπλῶς, οὕτω δηλονότι ὥστε ἐκάστην αὐτῶν εἶναι συ-
δέσμῳ μίαν.

⁵ Ἐκ τούτου ἐπεχείρησεν ὁ Ἀλέξανδρος διεῖξαι, ὅτι ἡ διαίρεσις τῇ
ἀποφάνσεως εἰς κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν οὐκ ἔστι γένους εἰς εἴδη,
ἀλλ' ὄντυματος πολλαχῶς λεγομένου εἰς τὰ ἴδια συμμανόμενα· τὸ γένος
γάρ, φυσί, συγωνύμως κατηγορεῖται τῶν σικείων εἰδῶν, οὐ κατὰ τὸ πρό-
τερον καὶ οὔτερον· οὗτον ἐπειδή Ἀριστοτέλης οὐκ ἔβούλετο τὸ δὲ εἶναι γένος
πάντων, διέτι πρότερον κατηγορεῖται κατὰ τῆς οὐσίας ἡ κατὰ τῶν ἐν-
νέα γενῶν.

Ἄλλα δεῖται λέγειν, διότι τὸ ἐν τῶν διαιρούντων τοις ιδίον δύναται πρό-
τερον ἑτέρου λέγεσθαι διχῶς· ἐν μὲν τρόπῳ κατὰ τοὺς ιδίους λόγους ἡ
τὰς φύτεις τῶν διαιρούντων· ἑτέρῳ δὲ τρόπῳ κατὰ τὴν μεταχήρην τοῦ λόγου
ἐκείνου τοῦ κοινοῦ, τοῦ εἰς ταῦτα διαιρούμενου. Τὸ δὲ πρῶτον οὐκ ἀναίρει
τὴν συγωνύμιαν τοῦ γένους, ώς ἔστι φανερὸν ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν, ἐν οἷς ὁ
διυκτικὸς ἀριθμὸς φύσει πρότερός ἐστι τοῦ τριαδικοῦ τῷ πρώτῳ λόγῳ,
ἀλλ' ὅμως ἐπίσης μετέχει τοῦ κοινοῦ λόγου, δηλονότι τοῦ ἀριθμοῦ· οὕτω
γάρ ἔστιν ὁ τρίτος πληθυντικός μονάδος μετρούμενον, ὥσπερ καὶ ὁ δύο, καὶ διὰ
τοῦτο ὁ ἀριθμός ἐστι γένος αὐτῶν. Ἄλλα τὸ δὲ οὐ δύναται εἶναι γένος
οὐσίας καὶ συμβεβηκότος, διότι ἐν αὐτῇ τῇ φωνῇ τοῦ ὄντος ἔχει τὸ πρό-
τερον ἡ οὐσία, τοις ἐστιν ἐν καθ' αὐτὸν τῇ πρὸς τὸ συμβεβηκότος παραχθέσει,
ὅπερ ἔστιν ὃν διέτι ἄλλο τε καὶ ἐν αλλῷ. Οὕτω τοίνυν ἡ κατάφασις κατὰ
τὸ διεύτερον λόγον ἐστὶ προτέρα τῆς ἀποφάνσεως· | μετέχει μέντοι γε
τοις ἐπίσης τοῦ λόγου τῆς ἀποφάνσεως, λέγοντος ἀπόφανσιν εἶναι λόγον ἐν
φύτει τὸ ἀληθές ἐστι καὶ τὸ φεύγον.

Ἀνάγκη δέ.

Ἐνταῦθα, ως εἰρηται, λαμβάνει τινὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὴν ἐξήγησιν
τῆς διαιρέσεως, λέγων ὅτι ἀνάγκη πάντα λόγον ἀποφάντικὸν συνιστασθαι
ἐκ βίματος. Οἱ ἐστι τοῦ ἐνεττώτος χρόνου, ἡ ἐκπιτώσεως βίματος, οἱ ἐστι
τοῦ παρεληλυθότος χρόνου καὶ τοῦ μέλλοντος. Σιγαπῷ δὲ περὶ τοῦ ἀορίσ-
του βίματος, διέτι τὴν αὐτὴν χρείαν ἔχει ἐν τῇ ἀποφάνσει, ἡν καὶ τὸ
ἀποφαντικὸν βίμα.

Φανεροὶ δὲ τὸ εἰργμένον οὕτως. Οὐ γάρ μόνον, φυσί, τὸ ὄνομα χωρίς
τοῦ βίματος οὐ ποιεῖ λόγον, ἀλλὰ καὶ λόγος ἀτελής ἐστιν ἀνεύ τοῦ βί-
ματος· ὁ γάρ ἀριθμὸς λόγος τοις ἐστιν, ἀλλ' ὅμως, ἐχν μή, προστελλή, τούτῳ,
λόγου γέρειν τῷ τοῦ ἀνθρώπου ὄρισμῷ, ἢ, τὸ ἐστίν, ὅπερ ἐστὶ βίμα, ἡ
τὸ γέννητον εἶσται, ὅπερ εἰσὶ πτώσεις βίματος, ἡ τοις οὖτον, τουτέστι
ἐπερόν τι βίμα, ἢ πτώσεις βίματος, οὕτω ἐστὶ λόγος ἀποφαντικός.

Ἄλλὰ γέρων ἔχει ζητεῖν ἐνταῦθα, ἐπειδὴ ἀπόφανσις ἐξ ὄντος καὶ δύματος σύγκειται, διατί οὐ ποιεῖται μηδὲ μην περὶ τοῦ δύματος, ὡσπερ καὶ τοῦ δύματος. Καὶ πρὸς τοῦτο δύνατὸν πολλοῖς ἀποκρίνεσθαι πρόποτε, ἀλλὰ βέλτιόν ἐστι: λέγειν, διτοιούντος εἰγένειν ἐνταῦθα σκοπὸν ὁ Φιλόσοφος λέγειν, διτοιούντος εἰγένειν τὸ δύματον οὐκ ἀπόφανσιν· τοῦτο γάρ καὶ ἀνωτέρῳ ἐδίλησεν σύμβωσις περὶ τοῦ δύματος καὶ τοῦ δύματος. Ἀλλ' ἐπειδὴ λέγοντος αὐτοῦ τινὰ μὲν ἀπόφανσιν εἶναι μίαν ἀπλῶς, τινὰ δὲ συνδέσμῳ μίαν, γένουστο τις ὑπονοεῖν, διτοιούντος ἀπλῶς ἐστέργεται πάσῃς συνθέσεως, τοιούτην ὑπόληγμαν κύτες ἀναρέται λέγων· ἐν πάσῃ ἀποφάνσει διτοιούντος εἶναι δύματον, διότι ἐπιφέρει σύνθετον, τοιούτην οὐκ ἔσται νοεῖν ἀνεύ τῶν συγκειμένων, ὡς προείρηται. Τὸ δὲ δύματον οὐκ ἐπιφέρει σύνθετον, καὶ διτοιούντος ἐνταῦθα τοῦ Φιλόσοφου οὐκ ἀπαιτεῖ μηδὲ μην ἐνταῦθα γίνεσθαι περὶ τοῦ δύματος, ἀλλὰ μόνον περὶ τοῦ δύματος. Φημὶ τοιούντος, διτοιούντος εἰλέγοντος τοῦ δύματος, πουτέσται τὸ τῷ περὶ διπούν (ἔστω γάρ κατὰ Πλάτωνα) οὐκ ἔσται λόγος ἀποφαντικός. μή προστεθέντος τοῦ δύματος, διότι ἐν τῷ ἐστειν ἀλλ' οὐ πολλὰ τὸ τῷ περὶ περὶ διπούν· εἰ γάρ καὶ τὸ τῷ περὶ διπούν, φησίν, ἐν ἔσται, πουτέσται. I. 162* μίαν φύσιν σημαίνει, ἀλλ' οὐ δύναται ποιεῖν ταῦτα λόγον ἀποφαντικόν ἀνεύ τοῦ δύματος τῇ περίσσεως τοῦ δύματος· οὐ γάρ δὴ τῷ δύματον εἰρήσθαι εἰς ἔσται λόγος, πουτέσται δια τῷ τῷ δύματον συνέχειαν. Ἐκ τούτων τοιούντος διηλούν, διτοιούντος οὐτε τὸ μίαν φύσιν σημαίνειν ταῦτα, ὅπερ ἔσταιν ἐκ τοῦ μέρους τοῦ πράγματος, οὐτε τὸ ἄμμα λέγεσθαι, ὅπερ ἔσταιν ἐκ τοῦ μέρους τῆς φωνῆς, δύναται ποιεῖν ταῦτα, καίτοι λόγον ὄντα τοῦ ἀνθρώπου, λόγον ἀποφαντικὸν ἐνα γίνεσθαι. Καὶ γάρ καὶ τὰ πολλὰ τοῦ ὄρισμοῦ δύναται ἐνδέ δύματος συμπληγροῦσι: γρείαν ἐν τῷ λόγῳ, καὶ ἐνδέ ὑποκειμένου, διότι ἐν τῷ σημαίνουσι, καὶ τὸ ἄμμα ταῦτα προενεγκεῖν, τῇ διαστέλλονται μηδὲν ἔκκειται τῇ διαπνοῇ, οὐδὲν διαφέρει, ἀλλὰ δημιουρεῖται πρὸς τὴν ἐνότητα τοῦ λόγου τὸ δύματον, τῇ δημιουρεῖται πρὸς τοῦ δύματος.

"Ἐστι: δὲ ἀλληλεί τοῦτο πραγματείας.

Περὶ δὲ τῆς ἐνότητος τοῦ ὄρισμοῦ καὶ διποὺς τὰ πολλὰ ταῦτα ἐν τῷ πομπαίνουσιν, ἀλληλεί πραγματείας ἐστίν εἰπεῖν καὶ διερίσασθαι, τῇδε μετὰ τὰ φυσικὰ δηλούνται, καί, ὡς ἔσται, τὸ ἔβδομον καὶ ὅγδοον τῆς πραγματείας ἐκείνης αἰγίττεται· ἐκεῖ γάρ περὶ τῷ δύματον ὄρισμῶν λέγει, διποὺς τῇ διαφορῇ ἐπεισέρχεται τῷ γένει οὐ κατὰ συμβεβηκός, καὶ ἀφορίζεται αὐτὸν τρόπον τῇ δημιουρεῖται τῷ εἴδει· ἐκ μὲν γάρ τῆς δημιουρῆς τὸ γένος λαμβάνεται, ἐκ δὲ τοῦ εἰδους τῇ διαφορᾷ. "Οὐτεν, ὥσπερ ἐκ τῆς δημιουρῆς καὶ

τοῦ εἰδούς γίνεται ἐν ἀληθῶς, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ γένους καὶ τῆς διαφορᾶς, καὶ μάλιστα τῇς ἐσχάτης, ὡς καὶ ἡμῖν ἐνταῦθα πολλάκις εἴρηται.

Ίστεον ὅτι ταῦτα ὡς ὁ Ψελλός φησιν, οὕτω τέθειται· βούλεται δὲ λέγειν ὃ ἀνὴρ ἐκεῖνος τὸ μὲν κυρίως εἶναι ἐν ὡς οὐδενί· τρόπῳ μετέχον τὸ συνθέτεως, τὸ δὲ τῇ συνθέσει ἐν, ἢ τῇ συνθέσει· τοῦ πράγματος, ἢ τῇ συνθέσει τῶν λόγων. Πεπονθὼς μὲν οὖν τὴν ἐνότητα καλεῖ τὸ ἐκ πραγμάτων συντεθειμένον, οἷον τὸ σώμα ἐκ τῶν στοιχείων, ἢ τὸν Σωκράτην ἐκ τοῦ ζῷου καὶ τοῦ λεύκου καὶ τοῦ τριπλίκεος· ἔχον δὲ τὴν ἐνότητα λέγει τὸ ἐκ τῶν λόγων συντεθειμένον, ἢγεν τὸν ἀνθρωπὸν ἐκ τοῦ λογικοῦ ζῷου καὶ τοῦ θνητοῦ· ταῦτα γὰρ λόγοι· τινές εἰσιν ἐν πρᾶγμα τοιχίνοντες, καὶ διατάξεις τὰ σύμπαντα τοῦ ὄρετος ὄνόματα ἐν εἰσιν τῷ μὴ διεστραγότερα πάλιν εἰς ἐν συνελθεῖν, φασερ τὰ στοιχεῖα πρὸς πρᾶτον τοῦ σώματος, ἀλλ᾽ ἐξ ἀρχῆς συνδιακατέσθαι· τῷ ὄρετῷ καὶ μηδέποτε ἐκείνου ἀποληπτικά· τοῦ γὰρ ἐνέστη τὸ μὲν κυρίως ἐστὶν ἐν, ὡς Θεός, νοῦς, ψυχή· τὸ δέ, περιπονθὼς τὸ τοῦ, ὡς τὰ συντεθειμένα ἐκ τινῶν διεστραγότων· τὸ δὲ ἔχον τὸ ἐν, ἐν τῷ τὰ συμπεπλεγμένα οὐ δισταντὸ πρότερον, οὐδὲ καθ' αὐτὰ εἶχεν ὑπόστασιν, φαστὸν εἶναι πρότερον ἀπλά, εἴθ' οὕτω συμπλακήναι καὶ ἀποτελέσσαι τὸ σύνθετον, ἀλλ' ἀμπα τε γεγόναται καὶ συντέθεινται. Διὰ τοῦτο τὰ πολλὰ τοῦ ὄρετος ὄνόματα ἐνὸς γρείνην ἀποπληρώνειν ὄνόματος. Περὶ τῶν τοιούτων ἐν ἐκείνοις τοῖς βιβλίοις διαλαμβάνων, τὴν περὶ αὐτῶν θεωρίαν νῦν ἀναβάλλεται· ὡς μὴ πρέπεισαν λογικῷ.

Ἐκ τούτων τοίνυν ἀρισταῖς ἔδειξεν ὁ Φιλόσσοφος καὶ οὐκανότατα, ὅτι f. 163 τῷ ἀπολελυμένῳ, ἐνότητες τῇς ἀποφάνσεως οὐκ ἐμποδίζει· γε σύνθεσις, [ἢ]ν ἐπιφέρει τὸ ῥῆμα, οὕτω τὸ πλήθος τῶν ὄνομάτων, ἐξ ὧν ὁ ὄρετος συνιστάται. Καὶ ὁ αὐτὸς ἐστιν ἐκατέρωθεν λόγος· καὶ γὰρ καὶ τὸ κατηγορούμενον παραβάλλεται πρὸς τὸ ὑποκείμενον ὡς ὕλη, πρὸς εἶδος, ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ διαφοραὶ πρὸς τὸ γένος. Ἐκ δὲ τοῦ εἰδούς καὶ τῇς ὕλης γίνεται τοῦ ἀπλῶς.

Ἐστιν δὲ εἰς.

Νῦν ἔργεται πρὸς τὸ φανερώσαι τὴν προεργμένην διαίρεσιν, καὶ πρῶτον ἐπαναλαμβάνων τίθησι τὸ κοινὸν αὐτὸς τὸ διαίρεσύμενον, δηλονότι τὴν μίαν ἀπόφανσιν, καὶ διαίρει τοῦτο· δεύτερον, φανεροῖς τὰ μέρη τῇς διαίρεσεως ἐν τῷ· „Τούτων δέ.

Περὶ τὸ πρῶτον δύο ποιεῖ· πρῶτον, φανεροῖς αὐτὴν τὴν διαίρεσιν· δεύτερον, συμπεραίνει ὅτι ἀφ' ἐκατέρου μέρους τῇς διαίρεσεως τὸ ὄνομα ἀναβάλλεται· καὶ τὸ ῥῆμα, ἐν τῷ· „Τὸ μὲν οὖν ὄνομα ἢ τὸ ῥῆμα.“

Ἐπειδὴ, τοίνυν προεργκεν, διατάσσει τὰ μέρη διαίρεσίας συναπτόμενά

εἰσιν ἦν, ὥσπερ τὸ ζῷον πεῖόν δίπουν, νῦν λέγει ἐπομένως, ὅτι ἡ ἀπόφανσις ἡ μία ἐστὶν οὐκ ἀπὸ τῆς ἑνότητος τοῦ ὄντος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἑνότητος τοῦ σημανομένου· καὶν ὡς πλείω τὰ ὄντα, ἐν δὲ σημαίνοντα, οὐδὲν ἔττον μία ἐστὶν ἡ ἀπόφανσις· ἐάν δέ τις ἀπόφανσις ἡ μία πολλὰ σημαίνουσα, οὐκ ἔστι μία ἀπλῶς ἀλλὰ συνδέσμῳ μία· αὕτας δ' ἂν εἴεν τις ὑποθετικαὶ λεγόμεναι, ών τις μὲν τῷ „εἰ“ συναπτεικῷ συνδέσμῳ, τις δὲ τῷ „η̄“ διαχειρικῷ, αἱ δὲ τῷ „καὶ“ συμπλεκτικῷ συνδέσμῳ συνάπτονται, οἷον· εἰς ὁ Σωκράτης ἀνθρώπος ἐστιν, ὁ Σωκράτης ζῷόν ἐστιν· καὶ πάλιν· νῦν ἡ ἡμέρα ἐστιν, ἡ νύξ ἐστιν· καὶ πάλιν· νῦν δὲ Σωκράτης διαλέγεται· καὶ ὁ Πλάτων περιπατεῖ· αἱ πᾶσαι αἱ τῷ συνδέσμῳ ἑνούμεναι τοιςιν τῷ σημαίνουσα· ὑποθετικαὶ.

'Επεὶ δὲ τὸ φυτεύμενον διὰ τοῦ συντικειμένου φανεροῦται· δεῖνυνται ἐπομένως τάνες λέγονται πολλαὶ ἀποφάνσεις, ἃς δυσὶ τρόποις γίνεσθαι φησί· αἱ μὲν γάρ εἰς τὸ πολλαὶ διὰ τὸ πολλὰ σημαίνειν καὶ μὴ ἔν, τίγουν αἱ τε ὄμώνυμοι, ὡς ὅταν λέγωμεν· ὁ Σωκράτης κινεῖται, τι· ὁ Ἀλέξανδρος τολεμεῖ, τι· ὁ ἀκύων κινεῖται. Καὶ αἱ μὴ ὄμώνυμοι μέν, μὴ ἔν δὲ ὑποκείμενον σημαίνουσαι, ὅποιοι εἰσιν οἱ ὄρισμοι οἱ ἐκ συμβεβηκότων, οἷον ὁ Σωκράτης ἐστι λευκός, μουσικὸς καὶ τρίπηχος· | ταῦτα γάρ εὐχὲν τις στι· f. 163^v μαίνουσαι· καὶ εἰπε τὰς μὴ ἔν σημανούσας πρὸς διάκρισιν τῶν ὄρισμῶν, ὃν ἔθηκεν αὐτὸς πρότερον παράδειγμα τὸ ζῷον πεῖόν δίπουν· αἱ τοιαῦται· τοιςὶ γάρ ἀποφάνσεις ἔν τι σημαίνουσαι, αἱ δέ εἰσι πολλαὶ διὰ τὸ ἀσυνδέτως προφέρεσθαι, οἷον· Πλάτων διαλέγεται, Ἀριστοτέλης τεχνολογεῖ. Ἄντικεινται δὲ ταῖς μὲν ἐν δηλούταις ἀποφάνσεσιν αἱ πολλὰ σημαίνουσαι, ταῖς δὲ συνδέσμῳ ἐνιζομέναις αἱ καθάπτας ἀσύνδετοι.

Τὸ μὲν οὖν ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα.

25

'Επειδὴ δὲ εἰπεν, δτι μία ἀπόφανσίς ἐστιν ἡ ἐν σημαίνουσα, οὐκ μηδεὶς ὑπολάβῃ, δτι ἡ ἀπόφανσις σημαίνει ἔν, ὥσπερ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα σημαίνει ἔν, πρὸς τὸ ἀνελεῖν τὴν τοιαύτην ὑπόγοιταιν ἐπάγει δτι τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα ἐστὶ φάσις μόνον τίγουν λέξις, καὶ τὴν ἑνότητα τούτων ἔκατερον ἔχει οὐκ ἐν τῷ ἀποφαίνεσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ σημαίνειν ἀπλῶς φύσιν τοινά ἡ ἐνέργειαν. "Οτι δὲ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα εἰσι λέξις μόνον καὶ οὐκ ἀπόφανσις, φανεροὶ διὰ τῶν ἐπομένων, λέγων δτι οὐ δυνατὸν λέγειν τινά ἀποφαίνεσθαι, δτις σημαίνει τι τῇ φωνῇ καθ' ὃν τρόπον τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα σημαίνει, καὶ πρὸς μεῖζω φανέρωσιν τίθησι τοὺς δύο τρόπους καθ' εὑς εἰώθαμεν χρήσθαι τῇ ἀποφάνσει· ποτὲ μὲν γάρ χρώμεθα ταῦτη τῷ τῷ ἐρωτῶντι ἀποκρινόμενοι, οἷον· τί γελταῖ τι καινόν; ναί· συγκέχυται τὰ τῆς Ἐκκλησίας· ποτὲ δὲ αὐτοὶ προαιρούμενοι, καὶ μηδενὸς ἐρωτῶντος.

25 καὶ τὸ ῥῆμα B, om AC

Ἄδεινατον οὖν φησὶ τὸν σημαίνοντά τι ἐν ὄνόματι· γῆ ῥῆματι· οὕτως εἰπεῖν τὸ ὄνομα γῆ τὸ ῥῆμα ὡστε ἀποφαίνεσθαι, καν τε ἐρωτώμενος ἀποκρίνηται, καν τε προσαρρούμενος αὐτὸς λέγει.

Καὶ μὴν ἔστιν ὄνόματι μόνῳ ἀποφαίνεσθαι· ἐρωτηθέντα τινά, γῆ ῥῆματι μόνῳ, ὡς ὅταν, ἐρωτῶντος που ἔστιν ὁ δέδασκαλος, ἀποκρίνηται· ὅτι ἐν τῇ διατριβῇ, γῆ· τις ἀναγινώσκει· ἐν ταῖς διατριβαῖς; ὅτι ὁ δέδασκαλος· ἐνταῦθα γάρ γη ἀπόκρισας ἀλήθειαν γῆ ψεῦδος σημαίνει, ὡστε καὶ ἀπόφαντις ἔστι, καὶ διμως ἐγένετο γῆ ὄνόματα γέγονεν.

Αλλὰ δεῖ εἰδέναι, ὅτι ἐν τοις ἐρωτήσεσ: ποτὲ μὲν ἀποκρίνομεθα

f. 164 | πρὸς τὸ μέρος τῆς ἐρωτήσεως, ποτὲ δὲ πρὸς ὅλην τὴν ἐρώτησιν. "Οτε μὲν οὖν ἀποκρίνομεθα πρὸς ὅλην τὴν ἐρώτησιν, δηλου δέ τις ἀδεινατον ἀπόφαντιν ποιεῖται διότι τῇς ἀποκρίσεως ὄνόματι μόνῳ, γῆ ῥῆματι μόνῳ, ὡς ὅταν ἐρωτᾶμεθα τι κακιὸν γίγγεται. "Οτε δὲ ἀποκρίνομεθα πρὸς τὸ μέρος τῆς ἐρωτήσεως, εἰ καὶ δικούμεν ἀπόφαντιν ποιεῖν τῷ ῥῆματι μόνον γη

16 τῷ ὄνόματι, οὐ ποιούμεν διμως, οἷον· τις δέδασκει ἐν ταῖς σχολαῖς; ὁ δέδασκαλος· ἐνταῦθα γάρ ἀποκρίνομεθα μὲν πρὸς τὸ τις, ἀλλὰ τὸ δέδασκαλος, ἐπερ ἀπεκρίθη, νοεῖται συνηγμένον ἐκείνῳ τῷ μέρει τῆς ἐρωτήσεως, ἐπερ τὴν τὸ δέδασκει. Συνεπιγοεῖται γοῦν ἐν ταῖς τοιαύταις ἀποκρίσεσ: τὸ ἐλλείπον· οὐδὲν γάρ ἀλλο ἀποκρίνομεθα γη δέ τις δέδασκαλος

20 δέδασκει· ὡστε καλῶς εἴρηται, δέ τις τῷ ὄνόματι μόνῳ γῆ τῷ ῥῆματι οὐκ ἐστιν ἀποφίγματι τοια, οὔτε ἐρωτῶντός τοιος, οὔτε κατέτον προσαρρούμενον. Τοιούς δὲ φαίνεταις ταύτην ἐνστασιν, εἰπον οὕτω δεῖν ἐξηγεῖσθαι τὸ γράμμα· οὐκ ἔστι τὸν εἰπόντα ὄνομα γῆ, ῥῆμα καὶ ἐν τι σημάντα τῇ φυγῇ, καὶ μίαν ἀπόφαντιν ποιεῖν, ἐρωτῶντός τοιος, γῆ μὴ, ἐρωτῶντος (οὕτω γάρ ἐνδέγεται), ἀλλ' αὐτέν προσαρρούμενον· συγχωροῦσ: γάρ τὸν ἀποκρινόμενον ποιεῖν ἀπόφαντιν τῷ ὄνόματι καὶ τῷ ῥῆματι μόνον, ἀλλὰ τὸν οὕκοθεν ἀποφαίνομενον οὐ συγχωροῦσιν. Εἰ τοίνυν ἐ λέγων ὄνομα μόνον γῆ, ῥῆμα καὶ σημαίνων τῇ φυγῇ οὐκ ἀποφαίνεται, φανερόν ἔσται, δέ τις γῆ ἀπόφανσις οὐ σημαίνει ἐν οὕτως, ὡσπερ τὸ ὄνομα γῆ τῷ ῥῆμα.

30

Τούτων δέ.

Διελόμενος τὴν ἀπόφανσιν καὶ φανερώσας τῇ γε διαίρεσιν, νῦν ὄνομάται· ἐπειδή, γάρ δεῖται τῇ ἐνότητας τῇς σημασίας καὶ τῇ ἐνότητας τοῦ συνδέσμου τῇ μίαν ἀπόφανσιν, καὶ τὸ ἐν διαίρεσι τῷ ἀπλῷ καὶ τῷ συνθέτῳ· τῇ μὲν ἐν τι σημαίνουσαν ἀπλήν ὄνομάται· τῇ δὲ συνδέσμῳ ἐντείμενην τούτην ἀποκαλεῖ. Ονομάται· γοῦν καὶ ὄρθεται ταύτας, τῇ μὲν ἀπλῇ γῆ ἀπόφανσιν λέγων εἶναι τι κατά τοιος σημαίνουσαν, γίγνουν ἐν κατά τοιούς· καὶ τι μὲν κατά τοιος λέγει δίσον πρὸς τὴν κατάφασιν· τι δὲ